

Jorden kalder

KRITIK / 16.10.20

I to nye romaner søger mennesker ud på landet for at genoprette forbindelsen til jorden. Men som bonde er tiden til at falde i staver over naturen knap.

Andrea Pontoppidan

I Malte Tellerups nye bog, *Hedeselskabet*, lejer jegfortælleren Tobias med sin kæreste Viktoria og deres ven Andreas et nedlagt landsted for enden af den »uendelige grusvej« Hedevej, et ubestemt sted mellem Skalstrup og Nees. De ankommer en vinter, hvor markerne står »brunt i brunt« i et forsøg på at afværge det, Tobias beskriver som en kynisme og blindhed, der gør, at han »mister jorden af syne«.

I den biografiske roman *Heiða – Bonden i Fjeldenes Dal* er Heiða vendt hjem til fødegården i Island efter et par år som model i New York for at leve som færebønder. *Hedeselskabet* og *Heiða* er to vidt forskellige indblik i den personlige længsel efter, og oplevelse af, hverdagen på landet. Begge bøger tematiserer en miljøbevidsthed, der driver karaktererne mod landet, og taler de ind i en tid, hvor en stræben efter jordforbindelse får unge mennesker til at flytte på landet for at dyrke deres egne grøntsager og yde det, antropologen Maria Puig de la Bellacasa kalder *jordomsorg*.

“ Begge bøger tematiserer en miljøbevidsthed, der driver karaktererne mod landet.

Anekdoter fra traktorsædet

I *Heiða* omtaler Heiða sig selv som »ligeså romantisk som en pakke stivfrosen torsk«. Det synes da også svært at få øje på det romantiske og idylliske ved Heiðas fysiske hårde arbejde, hvor de kolde vintre indendørs bliver brugt på at hvile ud som forberedelse til det slid, der venter i de efterfølgende tre årstider. Heiða kommer fra en pragmatisk bondefamilie, hvor forståelsen af landskabet som arbejdsplads er så indgroet, at æstetiserende bemærkninger om landskabet ofte er blevet afvæbnet:

»Når vi i gamle dage fik gæster, var de lige ved at dreje hovedet af led over udsigten til fjeldene eller det blå skar i floden, og de begyndte at snakke om, hvor smukt det var, så far blev forlegen og begyndte at snakke om noget helt andet og fik dem med indenfor til en kop kaffe, så de holdt op med alt det vrøvl.«

Som bonde er tiden til at falde i staver over naturen knap. Heiða lever store dele af sit liv i sædet på sin traktor. Herfra kan hun både synge, skrive digte, danse, svare på mails og være på snapchat. Hun finder ned fra traktoren, når hun skal i byen i høje hæle og kjole, for at drikke shots og ende i brydekamp med sin veninde på den lokale bøssebar.

Heiða ser sig selv som en mønsterbryder, der gør op med ideen om én stereotyp bonde. Man mærker at tiden er en anden, end da Heiðas far var bonde – det er en tid med flere maskinelle hjælpemidler og et internet, der har gjort livet på landet mindre isoleret.

Måske har internetadgangen også påvirket fortællingen, for anekdoterne synes at have en tendens til at kamme over i en sniksnak, der minder om ekstra udførlige statusopdateringer på et socialt medie. Samtidig er *Heiða* også fortællingen om bonden som den enlige *fighter*. Heiða fortæller, hvordan hun i sin ungdom kæmpede med en depression:

»Jeg voksede fra det. Det var en bevidst beslutning. Jeg besluttede mig for at være et solskinsbarn.« For Heiða hænger lykken sammen med at »vinde kampen mod overmagten«, at eje sin egen jord og bevise sit værd som bonde, og at eje jord og bevise sit værd hænger sammen med at forstå, at man ikke ejer jorden, men at jorden ejer dig.

“ Som bonde er tiden til at falde i staver over naturen knap.

Dionysisk liv i pløjemarken

I *Hedeselskabet* er hovedkaraktererne ikke født på landet, men vil meget gerne i kontakt med dem, der er. I starten føles det som en fest »at samle brændenældeblade i en indkøbspose, at løbe under den stegende sol. At kæmpe for at klare sig.« – »Vi er blevet steppefolk, spændstige gederams, energiske af plantekosten.«

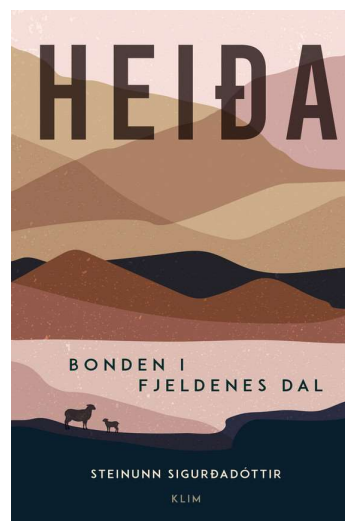
FAKTA

Andrea Pontoppidan er redaktør ved Laboratoriet for Æstetik og Økologi.

Malte Tellerup, *Hedeselskabet*, Lindhardt & Ringhof

Steinunn Sigurðadóttir, *Heiða: bonden i fjeldenes dal*, Klim

Vi bruger cookies

Vi bruger cookies til at integrere med vores videoudbydere og til at lave anonymiseret statistik over trafikken på vores hjemmeside.

[Læs mere](#)

Statistik

Sociale Medier

Giv samtykke til alle

Mere om vores privatlivspolitik

på erteraret», og stemningen mellem Viktoria og Tobias beskrives som »en matreu mellem os, en tyngue, som om vi møder hinanden med to kilo mel i hænderne.«

Dialektforskellen tegnes skarpt op, når et karikeret, ungdommeligt slang – Tobias udbryder om Vesterhavet: »Shit en kraft! Det her vand er for real«, og nattemørket beskrives som »crisp« – blander sig med de lange dialoger på vestjysk dialekt. Mødet mellem dialekterne ligner samtidig den udfordring af fortællingen om kloften mellem land og by, der initieres i titlen *Hedeselskabet*.

“ Heden skulle gøres dyrkbar og dermed kapitaliserbar.

Kloften blev gravet af det oprindelige hedeselskab – en samling forretningsmænd, der i 1866 fandt sammen for at »bringe orden« i det vestjyske landskab. Heden skulle gøres dyrkbar og dermed kapitaliserbar. Vådområder og moser blev inddæmet og drænet, og det, der før var fælles jord, blev privatiseret. *Hedeselskabet* vil gerne overskride kloften, lade venskaber opstå på tværs og væsker – saltvand, ferskvand, sæd og stjålet, falsk Champagne – flyde i en kulminerende »dionysisk« fest, afholdt i solidaritet med den konkursramte landmand Mads.

Men Tobias ender med at løbe fortumlet rundt i en blanding af eufori og forvirring, uden at finde ro til at deltage i samtalen om en potentiel modstand mod afviklingen af landbrugsindustrien. Tobias spejler fortællingens desorienterede vekslen mellem modløshed og iver efter at undersøge, redde, forstå, nærme sig, smelte sammen.

I forsøget på at lukke alle ind i fortællingen, lukkes ingen *rigtigt* ind. Først da Tobias indgår i et tavst træfældningsarbejde med to lokale, Sten og Kasper, mærker man rigtigt karaktererne. Det hårde arbejde beskrives nøgternt og knapt. Sten er, sammenlignet med Kasper, den snakkesalige, og i hans sludren, fortalt gennem Tobias, fornemmer man en anden ro i sætningerne, der beskriver det ikke særligt dionysiske samvær:

»Jørn er god, hans kone er god, og Kasper er god. Ja, det hele er godt. Til næste år, der kan han måske også arbejde forår og sommersæsonen med. Det ved han stadig ikke, hvordan man gør, det vil han gerne lære. Han bruger ofte pausen på at tale om, hvordan den perfekte gren ser ud.«

Selvom man får indblik i besværet, begæret og den iver, det at arbejde og bo på landet kræver, så sidder jeg med følelsen af, at karakterne og billederne ikke er helt færdige. Begge romaner manifesterer troen på, at det er gennem sproget, vi kan nærme os hinanden som mennesker, samt landskabet og jorden.

Men den energi, karakterne besidder, bliver ikke helt forløst i skriften. I *Heiða* forstår man, at Heiðas stålsathed bringer hende tættere på sin egen lykke, men hvor bringer det mig hen som læser? Og tænk hvis der var et selskab på heden med et mere revolutionært potentiale end det, hvor man kan »holde kæft og holde pause, sidde om det ovale plastikbord sammen med Kasper og pulse cigaretter og drikke kaffe.«